

**АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС;
ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО**

УДК 351.741:35.088

АРТЕМЕНКО І.А.

СТУПІНЬ НАУКОВОЇ РОЗРОБЛЕНОСТІ ПРОБЛЕМИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКИ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

В статті з'ясовано ступінь наукової розробленості проблеми щодо визначення поняття та характеристики органів публічної адміністрації як суб'єктів адміністративно-процесуального права. Виокремлено особливі ознаки, які характеризують органи публічної адміністрації як суб'єктів адміністративно-процесуального права. Сформульовано поняття та предмет адміністративно-процесуального права.

Ключові слова: публічна адміністрація, органи публічної адміністрації, система, адміністративний процес, адміністративно-процесуальне право, адміністративно-процесуальна форма.

В статье выяснена степень научной разработки проблемы по определению понятия и характеристики органов публичной администрации как субъектов административно-процессуального права. Выделены особые признаки, характеризующие органы публичной администрации как субъектов административно-процессуального права. Сформулированы понятие и предмет административно-процессуального права.

Ключевые слова: публичная администрация, органы публичной администрации, система, административный процесс, административно-процессуальное право, административно-процессуальная форма.

The article revealed the extent of the problem on the scientific definition and characteristics of public administration as subjects of administrative procedure law. Isolate specific traits that characterize public administration bodies as subjects of administrative procedural law. The concept and the subject of administrative procedural law.

Key words: public administrations, public administration system, administrative procedure, administrative procedure law, administrative procedural form.

Вступ. Українська держава стала на новий етап свого розвитку, який пов'язаний із багатьма чинниками правового та соціального характеру, які відбулись останнім часом на теренах останньої. До таких чинників доцільно віднести: майже повну сформованість громадянського суспільства, яке останнім часом стало активним учасником прийняття рішень в державі та рушійною силою в управлінні справами держави; зміна ідеології та ролі держави в реалізації прав і свобод людини і громадянина; прагнення громадянського суспільства стати частиною європейської спільноти та запроваджувати стандарти функціонування державних інституцій на рівні розвинутих держав світу; поява активної громадянської позиції щодо боротьби із корупцією в органах державної влади; прийняття нормативно-правових актів, які зобов'язують адаптувати національне законодавство до законодавства Європейського Союзу та ряд інших.

Постановка завдання. Все це обумовлює необхідність перегляду усталених правових позицій та категорій, які визначають засади функціонування державних інституцій та процесуальної регламентації їх діяльності із врахуванням тих змін, які відбуваються в нашій державі.

© АРТЕМЕНКО І.А. – кандидат юридичних наук, доцент (Одеський державний університет внутрішніх справ)

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науково-теоретичним підґрунтям досліджуємої проблематики є наукові роботи вітчизняних вчених-адміністративістів, зокрема: В.Б. Авер'янова, Г.В. Агаманчука, О.М. Бандурки, Д.М. Бахраха, Ю.П. Битяка, В.М. Бевзенка, В.М. Гаращука, В.М. Горшенева, Е.Ф. Демського, О.В. Джафарової, Є.В. Додіна, Р.А. Калюжного, В.К. Колпакова, О.Є. Користіна, О.В. Кузьменко, Д.М. Лук'янця, О.І. Миколенка, Ю.С. Педька, О.П. Рябченко, А.О. Селіванова, Ю.О. Тихомирова, М.М. Тищенко, О.І. Харитонової, Х.П. Ярмаки та ін. Їх праці є науковим фундаментом для подальшого дослідження зазначеного питання.

Результати дослідження. Зауважимо, що у проекті Концепції реформування публічної адміністрації в Україні була спроба вперше на законодавчому рівні закріпити категорію «публічна адміністрація», під якою пропонувалося розуміти органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та інші суб'єкти, які відповідно до закону чи адміністративного договору мають повноваження забезпечувати виконання законів, діяти в публічних інтересах (виконання публічних функцій) [1].

Отже, зазначена категорія є ще мало дослідженою для нашої правничої науки. Цікавим є визначення адміністрації, яке було викладено в книзі «Наука адміністрації й адміністративного права». Так, під останньою доцільно розуміти: 1) найширше поняття: кожна планова діяльність фізичної та приватної особи, яка змагає до досягнення означених цілей; 2) тісніше: кожна планова діяльність держави, що змагає до досягнення державних цілей; 3) ще тісніше: виконані чинності держави, тобто цілість державних функцій мінус законодавство; 4) найтісніше: цілість державних чинностей мінус законодавство і судівництво [2, с. 66-67]. Професор В. Яворський зазначає, що адміністрація – це діяльність держави, що охоплює всі ділянки, за винятком законодавства та виміру справедливості [2, с. 67]. Зазначені визначення були сформовані ще в XVIII–XIX ст., але не втратили своєї актуальності й сьогодні.

Так, публічне адміністрування – це регламентована законами та іншими нормативно-правовими актами діяльність суб'єктів публічного управління, пов'язана з реалізацією управлінських функцій способами, визначеними в інструкціях, регламентах і процедурах, яка концентрується на впровадженні в життя директив, розпоряджень, наказів тощо [3]. Запропоноване визначення є завузьким, оскільки не враховує сервісну основу сучасної держави та не відповідає людиноцентричній концепції розвитку останньої. С.І. Чернов та С.О. Гайдученко дають наступне визначення публічному адмініструванню: регламентована законами та іншими нормативно-правовими актами діяльність суб'єктів публічного адміністрування, спрямована на здійснення законів та інших нормативно-правових актів, шляхом прийняття адміністративних рішень, надання встановлених законами адміністративних послуг [4, с. 7]. На думку О.М. Ястремської та Л.О. Мажник поняття «публічне адміністрування» в останні роки набуло широкого розповсюдження та передбачає надання адміністративних послуг європейського рівня шляхом впровадження у практику діяльності принципів демократичного управління [5, с. 5]. Частково погоджуючись із запропонованими визначеннями, вважаємо, що публічне адміністрування має більш широкий спектр правовідносин, які не враховані дослідниками. Так, поза увагою залишились відносини, пов'язані із роботою зі зверненнями громадян, контрольно-наглядові та деліктні відносини.

Разом із тим, у глосарії Програми розвитку ООН знаходимо твердження про те, що термін «публічне адміністрування» має два тісно пов'язаних значення: 1) цілісний державний апарат (політика, правила, процедури, системи, організаційні структури, персонал тощо), який фінансується за рахунок державного бюджету і відповідає за управління й координацію роботи виконавчої гілки влади та її взаємодію з іншими зацікавленими сторонами в державі, суспільстві та зовнішньому середовищі; 2) управління і реалізація різних урядових заходів, що пов'язані з виконанням законів, постанов та рішень уряду й управління, що пов'язане з наданням публічних послуг [6; 7].

На думку І.В. Патерило, до ознак, які характерні для публічної адміністрації за правом Європейського Союзу доцільно віднести: 1) поняттям публічної адміністрації охоплюються органи публічної влади різних рівнів, інші публічні інституції, а також суб'єкти делегованих повноважень; 2) визнання за особами або певними інституціями правового статусу публічної адміністрації безпосередньо пов'язується з виконанням ними публічних функцій держави; 3) віднесення тих чи інших осіб до суб'єктів публічної адміністрації, а отже, і виконання ними завдань та функцій держави є можливим виключно за умови, що це передбачено та врегульовано нормативними актами держави [8, с. 12].

В той же час С. О. Масьондз, публічну адміністрацію розглядає як правову категорію, яка має два виміри: функціональний та організаційно-структурний. За функціонального підходу – це

діяльність відповідних структурних утворень з виконання функцій, спрямованих на реалізацію публічного інтересу. За організаційно-структурного підходу публічна адміністрація – це сукупність органів, які утворюються для здійснення публічної влади [9, с. 55]. В свою чергу Н. Гнидюк, також говорить про те, що термін «публічна адміністрація» можна розглядати у вузькому та широкому сенсі. У вузькому сенсі під «публічною адміністрацією» розуміється система органів публічної влади, які здійснюють свої завдання у сфері функціонування держави виключно в інтересах суспільства. У широкому сенсі в європейському праві до «публічної адміністрації», крім органів публічної влади, відносять ті органи, які не входять до неї організаційно, але виконують делеговані нею функції [10, с. 27-31]. На думку О.С. Огій, публічна адміністрація – це органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, а також публічні підприємства і фізичні особи, які на законних підставах набули владних повноважень для їх реалізації в публічних інтересах [11, с. 114]. Т.О. Мацелик у контексті аналізу понятійно-категоріального апарату публічної адміністрації ключовими категоріями її функціонування називає публічно-владні повноваження, публічну владу, публічний інтерес та функції у сферах суспільних відносин, що спрямовані на реалізацію публічного інтересу [12, с. 137]. Вважаємо, що найбільш ключовими ознаками органів публічної адміністрації є реалізація публічного інтересу, а також наділення останніх публічно-владними повноваженнями. При цьому реалізація публічного інтересу не завжди передбачає наділення публічної адміністрації владними повноваженнями, мова йде про сервісну складову функціонування держави.

Аналіз існуючих наукових напрацювань дав змогу прийти до висновку, що зміст категорії «публічна адміністрація» є ширшим порівняно із категорією «органи публічної адміністрації», оскільки охоплює всіх суб'єктів, діяльність яких спрямована на реалізацію публічних функцій держави, в тому числі – фізичних і юридичних осіб публічного та приватного права із делегованими повноваженнями на підставі національного законодавства, а також на підставі відповідних договорів.

Слід зауважити, що на сьогодні назріла потреба введення в правовий обіг уніфікованої категорії, яка позначає суб'єктів, що реалізують публічний інтерес, а саме – «органи публічної адміністрації». Це обумовлено рядом обставин: 1) формування теоретично обґрунтованої моделі єдиних правил і процедур діяльності суб'єктів, які виконують публічно-владні функції на концептуальних засадах; 2) необхідністю адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу, але при цьому європейський досвід розуміння публічної адміністрації має застосовуватись у тій частині, яка не суперечить Конституції України та дозволяє вдосконалити (а не змінити) систему й механізм публічного управління відповідно до кращої європейської практики та європейських стандартів; 3) забезпечення балансу «людиноцентричної» та «соціоцентричної» концепцій розвитку держави, що передбачає позбавлення державних інституцій «монополії влади» та запровадження механізму делегування публічно-владних повноважень іншим інститутам громадянського суспільства; 4) активній громадянській позиції сучасного Українського суспільства щодо участі в реалізації публічних функцій держави за умови, що це передбачено та врегульовано нормативними актами.

Підсумовуючи вищенаведені позиції, виокремимо ознаки, що визначають належність суб'єктів до органів публічної адміністрації, а саме: а) мета створення – реалізація публічного інтересу держави і територіальних громад, а також гарантування прав, свобод фізичних осіб, прав та законних інтересів юридичних осіб; б) компетенція владно-розпорядчого характеру встановлена чинним законодавством; в) переважна організаційна відокремленість.

Рухаючись далі, спробуємо визначити поняття, особливості діяльності та систему органів публічної адміністрації, які є суб'єктами адміністративно-процесуального права. Наголосимо, що визначення «системи органів публічної адміністрації» доцільно здійснювати через системний підхід, оскільки останній надає можливість розрити сутність останньої через її елементи, відносини, зв'язки, цілісність тощо. До елементів системи органів публічної адміністрації доцільно віднести: органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації у випадках делегування останнім частини своїх повноважень та інших суб'єктів, що здійснюють публічно-управлінські функції.

Враховуючи, що метою нашого дослідження є органи публічної адміністрації, які, виконуючи завдання щодо реалізації публічного інтересу держави і територіальних громад, а також гарантування прав, свобод фізичних осіб, прав та законних інтересів юридичних осіб, наділяються відповідними правами і обов'язками, зафіксованими у адміністративно-правових нормах, потребує визначення питання, яким чином відбувається процес реалізації відповідних норм.

Очевидно, що багато матеріальних норм права у сфері державного управління не можуть повноцінно реалізуватись без удосконалення відповідного процесуального механізму [13, с. 5]. Все це обумовлює необхідність перегляду існуючих наукових позицій до процесуальної регламентації діяльності органів публічної адміністрації, оскільки саме ця діяльність є основним змістом їх функціонування.

З цією метою проаналізуємо існуючі наукові підходи до розуміння «адміністративний процес», «адміністративно-процесуальне право», «адміністративна процедура», «адміністративно-процесуальна форма». Але спочатку зазначимо, що на сьогодні йдуть жваві дискусії щодо виокремлення галузі права, яка визначає засади безпосередньої реалізації норм матеріального права. Кожна матеріальна норма права по суті є «статичною», оскільки містить закріплення певного права. Його реалізація завжди передбачає здійснення комплексу послідовних дій, які також мають свою правову регламентацію та в ході якої йде зміна становища певного об'єкта. Такий комплекс дій має назву «процес». Аналіз змісту зазначеної категорії дає нам змогу виокремити характерні ознаки цього явища, до яких слід віднести: 1) комплекс дій; 2) всі дії мають характер послідовності та взаємопов'язаності між собою; 3) процес має свій початок та закінчення у вигляді певного результату; 4) процес – це завжди певний проміжок часу від початку до отримання результату; 5) зміна стану об'єкта (явища), по відношенню до якого був розпочатий останній.

Як зазначають автори підручника «Адміністративний процес» О.М. Бандурка та М.М. Тищенко, упродовж багатьох років триває полеміка про поняття та напрямки адміністративного процесу. Такі вчені-адміністративісти й теоретики, як О.М. Якуба, Г.І. Петров, А.П. Коренев, В.Д. Сорокін, Д.Н. Бахрах, В.І. Новосолов, В.М. Манохін, В.М. Горшенев, Р.С. Павловський тлумачать адміністративний процес у широкому розумінні. Так, С.С. Студенікін відзначив, що адміністративний процес – це сукупність визначених правил, на підставі яких здійснюється виконавчо-розпорядницька діяльність [13, с. 5].

На думку А.О. Селіванова, «адміністративний процес включає сукупність послідовно здійснюваних стадій належної поведінки суб'єктів – учасників адміністративних правовідносин, за яких між ними розподіляються права і обов'язки стосовно нормативності факту як особливої властивості дійсності. Матеріальне адміністративне право відображає прагнення сторін досягти встановленої законом мети, що виступає засобом пізнання факту і становить суть процесу. Цим висновком створюється передумова для широкого розуміння адміністративного процесу, що дозволяє уникнути надмірного фіксування термінів правової науки, а в результаті не допустити звуження трактування процесу у вузькому юрисдикційному його розумінні» [14, с. 14-15]. Як зазначає О.В. Муза, «широка» концепція адміністративного процесу є найбільш визнаним доктринальним підходом у науці адміністративного права, оскільки її автори висвітлюють сутність адміністративного процесу через різні сфери реалізації адміністративного матеріального правовідношення за допомогою процесуально-правових засобів. Використовуючи теоретичні засади «широкої» концепції адміністративного процесу, можна уникнути наукових неточностей щодо характеристики окремих видів процесуальних правовідносин в адміністративному праві. Разом із тим, такий доктринальний підхід також має і свої недоліки [15, с. 24].

Інша група вчених трактує його у вузькому розумінні, тобто пов'язує тільки з розглядом адміністративних справ (Н.Г. Саліщева, В.С. Тадевосян, А.П. Ключнеченко, М.І. Піскотін, А.В. Самійленко) [13, с. 6]. Наведемо приклади. Так, В.М. Бевзенко наголошує на тому, що різнить адміністративно процесуальне право від решти галузей національного права його основна ідея, призначення – врегулювання спільної діяльності адміністративних судів, фізичних і юридичних осіб – учасників публічно-правових відносин – у зв'язку із захистом, відновленням чи визнанням публічних прав, свобод й законних інтересів цих осіб [16, с. 70]. Аналіз зазначеної позиції свідчить, що вчений адміністративно-процесуальне право розглядає з позицій здійснення адміністративного судочинства. При цьому в наукових працях більш пізнього періоду вчений веде мову про «адміністративний процес».

У свою чергу, С.В. Ківалов, І.О. Картузов та А.Ю. Осадчий під адміністративно процесуальним правом розуміють самостійну галузь права України, що в сукупності правових норм, які регламентують суспільні відносини під час здійснення адміністративними судами розгляду та вирішення адміністративних справ [17, с. 28]. Звернемо увагу, що дослідники одночасно використовують такі категорії, як «адміністративно-процесуальне право» та «адміністративний процес» для позначення одного явища.

Нами підтримується позиція щодо «широкого підходу», але вважаємо за доцільне вести мову не про «адміністративний процес», а про «про адміністративно-процесуальне право».

Як стверджує Е.Ф. Демський, соціальне призначення адміністративного процесуального права виражається в конструкції правових норм, спрямованих на забезпечення реальної можливості реалізації та захисту в адміністративному (інстанційному), а в необхідних випадках й в судовому порядку, прав і законних інтересів приватної (фізичної чи юридичної) особи [18, с. 13]. Дослідник обумовлює наявність адміністративного процесуального права наступним: 1) адміністративні процесуальні норми опосередковують функціонування публічної влади в державі, оскільки предмет процесуальних галузей права є похідним від предмета правового регулювання матеріальних галузей права; 2) адміністративні справи складають значну частину суспільних відносин у сфері державного управління; 3) розгляд і вирішення адміністративних справ завжди несе на собі відбиток практики управління [18, с. 13-16]. С.М. Махіна не дає конкретного визначення такому праву, але відмічає, що «адміністративно-процесуальне право з однієї сторони, частина публічного права, з іншої – частина судового процесуального права. Відповідно, предметом адміністративно-процесуального права є система суб'єктивних публічних прав, сукупність правил, які унормовують суб'єктивні публічні інтереси і сам адміністративний процес як спосіб охорони й захисту цих прав та інтересів» [19, с. 177-178]. На думку О.В. Кузьменко, «адміністративно-процесуальне право – це система юридичних норм, якими регламентуються державно-владні організуючі суспільні відносини, що виникають у зв'язку з реалізацією адміністративно-процесуальної форми по застосуванню норм відповідних матеріальних галузей права» [20, с. 168]. Наголосимо, що сформулювати авторське визначення адміністративно-процесуального права неможливо без пізнання сутності його предмета. Проте зазначене завдання може бути вирішено знову ж таки лише після з'ясування предмета адміністративного права, оскільки адміністративно-процесуальне право визначає процесуальну форму реалізації норм адміністративного права. Так, на думку В.Б. Авер'янова, під предметом адміністративного права необхідно розуміти управлінські відносини, проте не всі, а лише ті, які виникли у зв'язку із виконанням органами публічної, насамперед державної влади, своїх виконавчо-розпорядчих функцій. Особливістю вказаних відносин, зазначає автор, є те, що: вони виникають лише внаслідок владної діяльності, діяльності від імені держави; в них завжди бере участь відповідний виконавчо-розпорядчий орган. Означені відносини виникають у різних сферах державного управління: економічній, соціальній, політичній, але всі вони поєднані захистом публічного інтересу [21, с. 81]. Потребує уваги також позиція видатного вченого, яка була сформульована пізніше. Він зазначає, що у предметі адміністративного права мають бути виділені дві основні складові: владно-примусова та публічно-сервісна [22, с. 239], у межах яких, власне, і проявляються відповідні способи реалізації управлінських повноважень.

Трансформуючи вищенаведене, сформулюємо предмет адміністративно-процесуального права. Так, під останнім доцільно розуміти сукупність адміністративно-процесуальних відносин, які виникають у сфері публічного управління у зв'язку з реалізацією адміністративно-процесуальної форми по застосуванню норм відповідних матеріальних галузей права. Цей висновок щодо предмета адміністративного процесуального права розкриває «широкий підхід» до його розуміння і на сьогодні є найбільш прийнятним, оскільки розкриває функціональне призначення останнього як самостійної галузі права.

Зауважимо, що адміністративно-процесуальне право має свою систему, первісним елементом якого є адміністративно-процесуальна норма, регулюючий вплив якої співпадає з метою адміністративно-процесуального права, а саме практична реалізація норм адміністративного права у сфері публічного управління, тобто перетворення норм матеріального адміністративного права в площину практичної реалізації певного права особи.

Система адміністративно-процесуального права знаходиться на етапі формування та складається із адміністративно-процесуальних норм, інститутів та підгалузей і є по суті такою, що пов'язана із матеріальними нормами адміністративного права.

Отже, адміністративно-процесуальне право – це галузь національного права, під якою доцільно розуміти сукупність адміністративно-процесуальних норм, інститутів і принципів регламентації порядку вирішення індивідуально-конкретних справ у сфері публічного управління. Вирішення індивідуально-конкретної справи у сфері публічного управління трансформується у адміністративно-процесуальну форму, яка завжди пов'язана із реалізацією матеріальної адміністративно-правової норми.

Висновки. Підсумовуючи, наголосимо, що нами було з'ясовано ступінь наукової розробленості проблеми щодо визначення поняття та характеристики органів публічної адміністрації як суб'єктів адміністративно-процесуального права, що дало змогу сформулювати авторський підхід до визначення органів публічної адміністрації як суб'єктів адміністративно-процесуаль-

ного права. Так, останні являють систему органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій у випадку делегування ним органами виконавчої влади та місцевого самоврядування частини своїх повноважень та інших суб'єктів, що здійснюють публічно-управлінські функції, а також сукупність організаційних дій та заходів, які виконуються ними у межах, визначених адміністративно-процесуальним правом, з метою реалізації публічно-го інтересу та надійного забезпечення прав й свобод людини і громадянина.

Серед особливих ознак, які характеризують органи публічної адміністрації як суб'єктів адміністративно-процесуального права доцільно віднести наступні: а) наділення певним обсягом адміністративно-процесуальної компетенції, необхідної для реалізації мети створення; б) наявність тісних зв'язків з іншими суб'єктами адміністративно-процесуального права; в) нормативно-правове закріплення здатності бути суб'єктом адміністративно-процесуальних відносин.

Список використаних джерел:

1. Концепція реформування публічної адміністрації в Україні : проект ЦППР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.pravo.org.ua/files/stat/Concept_public_administration.pdf.
2. Наука адміністрації й адміністративного права. Загальна частина (за викладами професора Юрія Панейка) / Укладачі : В.М. Бевзенко, І.Б. Коліушко, О.Р. Радишевська, І.С. Гриценко, П.Б. Стецюк. – К. : Дакор, 2016. – 464 с.
3. Публічне управління та адміністрування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pdaa.edu.ua/content/specialnist-publichne-upravlinnya-ta-administruvannya>.
4. Чернов С.І. Публічне адміністрування : [текст лекцій] / С.І. Чернов, С.О. Гайдученко. – Х. : ХНУМГ, 2014. – 97 с.
5. Ястремська О.М. Публічне адміністрування : [навч. посіб.] / О.М. Ястремська, Л.О. Мажник. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 132 с.
6. Глосарій Програми розвитку ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unpan.org/Directories/UNPublicAdministrationGlossary/>.
7. Міненко М.А. Трансформація системи державного управління в сучасній моделі управління суспільством / М.А. Міненко // Державне управління : удосконалення та розвиток. – 2013. – № 6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=581>.
8. Патерило І.В. Адміністративно-правові інструменти діяльності публічної адміністрації України : дис. ... доктора юрид. наук : спец. 12.00.07 / Патерило Ірина Володимирівна. – К., 2015. – 443 с.
9. Мосьондз С. Публічна адміністрація в механізмі державної політики у сфері науки в Україні / С. Мосьондз // Публічне право. – 2013. – № 4 (12). – С. 54-60.
10. Комашко М.В. Деякі проблемні питання делегування повноважень у сфері здійснення місцевого самоврядування / М.В. Комашко // Держава та регіони. – Сер. : Право. – 2001. – № 2. – С. 27-31.
11. Огій О.С. Адміністративно-правові засади державно-приватного партнерства в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Огій Ольга Сергіївна. – Х., 2014. – 201 с.
12. Мацелик Т.О. Публічна адміністрація: питання понятійно-категоріального апарату / Т.О. Мацелик // Часопис Київського університету права. – 2012. – № 1. – С. 135-138.
13. Бандурка О.М. Адміністративний процес: підруч. / О.М. Бандурка, М.М. Тищенко. – К. : Літера ЛТД, 2002. – 288 с.
14. Селіванов А.О. Адміністративний процес в Україні : реальність і перспективи розвитку правових доктрин / А.О. Селіванов. – К. : Ін Юре, 2000. – 68 с.
15. Муза О.В. Теоретичні проблеми адміністративно-процесуальних правовідносин в Україні : дис. ... доктора юрид. наук : спец. 12.00.07 / Муза Олег Валентинович. – К., 2016. – 417 с.
16. Бевзенко В.М. Новітнє адміністративне процесуальне право України : об'єктивна закономірність чи надумана вигадка? / В.М. Бевзенко // Форум права. – 2011. – № 1. – С. 68-73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-1/11bvmhmv.pdf>.
17. Курс адміністративного процесуального права України. Загальна частина : [підручник] / С.В. Ківалов, І.О. Картузова, А.Ю. Осадчий. – О. : Фенікс, 2014. – 342 с.
18. Демський Е.Ф. Адміністративне процесуальне право України : [навч. посіб.] / Е.Ф. Демський. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 496 с.

19. Махина С.Н. Управленческий и административный процессы : проблемы теории и перспективы правового регулирования : дисс. ... кандидата юрид. наук : спец. 12.00.02 / Махина Светлана Николаевна. – Воронеж, 1998. – 220 с.

20. Кузьменко О.В. Процесуальні категорії адміністративного права : моногр. / О.В. Кузьменко. – Львів, 2004. – 232 с.

21. Авер'янов В.Б. Виконавча влада і адміністративне право / В.Б. Авер'янов. – К. : Ін-Юре, 2002. – 668 с.

22. Державне управління : Європейські стандарти, досвід та адміністративне право / за заг. ред. В.Б. Авер'янова. – К. : Юстініан, 2007. – 288 с.

УДК 342.92

АЮПОВА Р.М.

КЛАССИФИКАЦИЯ ВИДОВ АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВЫХ ОТНОШЕНИЙ С УЧАСТИЕМ ХОЗЯЙСТВЕННЫХ СУДОВ

В статье, на основе анализа научных взглядов ученых, определены основные критерии классификации видов административно-правовых отношений с участием хозяйственных судов. Доказано, что осуществление классификации видов административно-правовых отношений с участием хозяйственных судов осложняется особым правовым статусом суда как составной части судебной ветви власти Украины, которая согласно Основному Закону является самостоятельной и независимой от других ветвей государственной власти.

Ключевые слова: классификация, правоотношения, административно-правовые отношения, хозяйственные суды.

У статті, на основі аналізу наукових поглядів вчених, визначено основні критерії класифікації видів адміністративно-правових відносин за участю господарських судів. Доведено, що здійснення класифікації видів адміністративно-правових відносин за участю господарських судів ускладнюється особливим правовим статусом суду як складової частини судової гілки влади України, яка згідно з Основним Законом є самостійною і незалежною від інших гілок державної влади.

Ключові слова: класифікація, правовідносини, адміністративно-правові відносини, господарські суди.

The article, based on an analysis of scientific views of scholars, the main criteria for the classification of administrative legal relations involving commercial courts. It is proved that the implementation of the classification of administrative legal relations involving commercial courts is complicated special legal status of the court as part of the judicial branch of Ukraine, which according to the Constitution is separate and independent from the other branches of government.

Key words: classification, legal, administrative and legal relations, economic courts.

Введение. Административно-правовые отношения пронизывают практически все сферы государственной и общественной жизни. Они выступают формой государственного управления и отражают его содержание, а также те методы и средства, которые в нем применяются. Такие правоотношения является неотъемлемой составляющей в организации деятельности всех органов государственной власти, в том числе и судебной. Исследуя административно-правовые отно-